

บทสรุป

การที่คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้เริ่มก่อสร้างประชาธิปไตย ด้วยความคิดที่ว่าระบอบประชาธิปไตยยังเป็นของใหม่ ประชาชนยังไม่พร้อมหรือมีความเข้าใจไม่เพียงพอ ที่จะเขาทำการปกครองตนเองได้ตามลำพัง คณะราษฎรจึงส่งวนอำนาจทางการบริหารไว้เฉพาะภายในกลุ่มของตนเอง กีดกันประชาชนออกนอกเวทีการเมืองไว้เสียแต่เริ่มแรก และแม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารหลายครั้งในระยะต่อมา ก็ทำได้เป็นการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของประชาชนไม่ หากแต่เป็นการขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์และการแก่งแย่งอำนาจกันเองในระหว่างบุคคลในในระดับสูงทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองเป็นไปโดยการไร้อำนาจต่อสู้กันแทนที่การเป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตยเช่นนี้ ก็เป็นที่แน่นอนว่าฝ่ายที่มีกำลังอาวุธเหนือกว่า ย่อมเป็นฝ่ายชนะเสมอมา

จากลักษณะทางการเมืองดังกล่าว ทำให้กลุ่มทหารโดยเฉพาะกองทัพบก ซึ่งมีปัจจัยเอื้ออำนวยที่จะสร้างอำนาจให้แก่สถาบันของตนได้มากที่สุด ได้เริ่มเข้ามามีส่วนกำหนดพฤติกรรมทางการเมือง นับตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เป็นต้นมา และเมื่อมีความขัดแย้งไม่ว่าในชั้นอุดมการณ์หรือผลประโยชน์ส่วนตัวใด ๆ ก็ตาม กลุ่มทหารบกจึงมักจะเป็นฝ่ายได้ชัยชนะ แม้ว่าในระยะระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ กลุ่มพลเรือนจะสามารถกำจัดอิทธิพลของกลุ่มทหารบกไปได้โดยอาศัยปัจจัยภายนอกคือสถานการณ์สงครามที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปนั้น แต่กลุ่มพลเรือนก็ไม่สามารถใช้โอกาสที่ได้นี้สร้างรากฐานอำนาจไว้ให้ตนเองอย่างมั่นคง ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่าผู้นำพลเรือนคือนายปรีดี พนมยงค์ ไม่ควยโอกาสสร้างพรรคการเมืองที่ประชาชนสนับสนุนอย่างจริงจังใดแล้ว ภายในกลุ่มพลเรือนเองก็ยังมีความแตกแยกกันระหว่างกลุ่มนายปรีดี พนมยงค์ กับนายควง อภัยวงศ์ จนไม่สามารถร่วมกันสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนต่อรัฐบาลพลเรือนได้ ดังนั้นเมื่อปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนให้กลุ่มพลเรือนมีอำนาจนั้นสิ้นสุดลง กลุ่มทหารบกจึงกลับมามีอำนาจได้อย่างง่ายดายโดยการทำรัฐประหารในปี ๒๔๙๐

อย่างไรก็ดี คณะรัฐประหารยังไม่สามารถรวบอำนาจเด็ดขาดไว้ได้ เนื่องจากยังต้องคอยหวาดระแวงการต่อต้านจากกลุ่มผู้สูญเสียอำนาจ คือ กลุ่มพลเรือนของนายปรีดี พนมยงค์ รวมทั้งฝ่าย

ทหารเรือที่คอยให้ความคุ้มครองกลุ่มพลเรือนมาโดยตลอด คณะรัฐประหารจึงละเลยต่อปัญหาทางค่าน
 สังคม เศรษฐกิจ ที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง แต่กลับหมกมุ่นเอาปัญหาความมั่นคงของกลุ่มคณะ
 ตนเป็นสิ่งสำคัญ คณะรัฐบาลจึงทำการบังคับให้รัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งตนเองมอบอำนาจการบริหาร
 ประเทศไว้ให้แล้วนั้นลาออก แล้วเขาทำการปกครองประเทศแทน ในระยะนั้นเองคณะรัฐประหารได้
 ทำการกวาดล้างฝ่ายตรงข้ามอย่างเฉียบขาด แม้เพียงใคร่หาข่าวจะมีการต่อต้านอำนาจเท่านั้น ฝ่าย
 ทหารเรือจึงได้เริ่มเผชิญหน้ากับคณะรัฐประหาร โดยการให้ความคุ้มครองแก่กลุ่มพลเรือนของนายปรีดี
 พนมยงค์ จนปลอดภัย พร้อมทั้งจับกุมของพฤติการณ์ของคณะรัฐประหาร ที่แก่งแย่งชิงอำนาจกันเอง
 เนื่องจากผลประโยชน์ส่วนตัวตัวชักรัน ควบคู่ความไม่พอใจ ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุให้กลุ่ม
 พลเรือนนำโดยนายปรีดี พนมยงค์ พร้อมด้วยกำลังทหารเรือบางส่วนตัดสินใจทำการต่อสู้กับรัฐบาล
 เพื่อยึดอำนาจทางการเมืองกลับคืนไป

กบฏวังหลวงเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๖ นับว่าเป็นการต่อสู้โดยการไร้กำลังของกลุ่ม
 พลเรือนเป็นครั้งแรก ฝ่ายก่อการกบฏประกอบด้วยกำลังจากอดีตเสรีไทยและทหารเรือบางส่วน ได้
 ทำการยึดสถานที่สำคัญหลายแห่งโดยเฉพาะบริเวณพระบรมมหาราชวัง และได้เกิดการปะทะกันอย่าง
 รุนแรงระหว่างทหารเรือกับทหารบกและตำรวจ แต่การที่ฝ่ายคณะรัฐประหารซึ่งประกอบด้วยทหารบก
 เป็นส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธเป็นอย่างดี มีระเบียบวินัย และเป็นรัฐบาลที่ชอบ
 ธรรมในขณะนั้น สามารถจะหยุดยั้งการเกินทางเขามาช่วยเหลือฝ่ายกบฏของทหารเรือส่วนใหญ่ได้
 คณะรัฐประหารจึงเป็นฝ่ายได้เปรียบและสามารถปราบกบฏได้ในระยะเวลาอันสั้น

ผลจากการไร้กำลัง เขาต่อต้านรัฐบาลในครั้งนี้ ทำให้กลุ่มพลเรือนที่สนับสนุนนายปรีดี
 พนมยงค์ ถูกกวาดล้างอย่างรุนแรงยิ่งกว่าครั้งใด ๆ โดยเฉพาะผู้สนับสนุนที่สำคัญ ๆ เช่น อดีตรัฐมนตรี
 ๔ นายถูกยิงทิ้งอย่างทารุณ การปราบปรามกลุ่มพลเรือนที่ต่อต้านอำนาจครั้งนี้ คณะรัฐประหารกระทำ
 ไปโดยมิได้คำนึงถึงความยุติธรรมในทางกฎหมายแต่อย่างใด จึงเป็นเหตุให้กลุ่มพลเรือนที่ยังเหลืออยู่
 พยายามปลิดตัวออกจากการเมืองหรือกลับไปสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นกบฏวังหลวง
 ยังส่งผลสะท้อนให้เกิดการต่อต้านอำนาจรัฐบาลครั้งสำคัญคือ กบฏแมนฮัตตัน ซึ่งเป็นการต่อสู้ด้วยกำลัง
 อาวุธระหว่างกองทัพของชาติที่รุนแรงที่สุดเป็นประวัติศาสตร์ ฝ่ายรัฐบาลสามารถปราบกบฏทั้ง ๒ ครั้ง

ได้อย่างราบคาบ จึงเป็นอันยุติบทบาททางการเมืองใด ๆ ของกลุ่มพลเรือน และฝ่ายทหารเรือนนับแต่นั้นมา

ในระยะต่อมาแม้ว่าคณะรัฐประหารจะตระหนักดีว่า กลุ่มคณะของเรามีอำนาจผูกขาดแต่เพียงกลุ่มเดียวแล้ว แต่ก็มีใครหันมาแก้ไขปัญหาคานอื่น ๆ เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากความแตกแยกกันเองในกลุ่มผู้มีอำนาจที่แท้จริง คือ กลุ่มจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้นำทหารบกและกลุ่ม พล.ท.อ.เผ่า ศรียานนท์ ฝ่ายตำรวจ ทั้ง ๒ ฝ่ายต่างพยายามสร้างกำลังของตนแข่งขันกันมา จนกระทั่งฝ่ายทหารบกสามารถเขาคครองอำนาจทางการเมืองแต่เพียงกลุ่มเดียวโดยเด็ดขาด ในปี ๒๕๐๐

เหตุการณ์ทางการเมืองดังกล่าว สามารถพิสูจน์ได้เป็นอย่างดี ถึงคำกล่าวที่ว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใด ๆ ทางการเมืองของไทย ภายหลังจากการปฏิวัติ ๒๔๗๕ นั้น เกิดจากการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันเองในกลุ่มผู้บริหาร มิใช่เกิดจากความตองการหรือการมีส่วนร่วมจากประชาชนส่วนใหญ่แต่อย่างใด โดยเฉพาะในกรณีกบฏวังหลวงนั้น เป็นสิ่งชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่า การที่กลุ่มพลเรือนจะทำการแย่งชิงอำนาจจากกลุ่มทหารด้วยกันเอง โดยที่ยังมิได้กระจายความรู้สึกร่วมกันไปสู่ประชาชนทั่วไปได้แล้ว ไม่มีทางที่จะประสบผลสำเร็จได้

แต่เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๒ นั้น เป็นตัวอย่างอันดีแล้วว่า ระบอบทหารนั้น มิใช่จะเปลี่ยนแปลงโดยพลเรือนไม่ได้ เพียงแต่ของอาศัยพลังประชาชน มิใช่การต่อสู้โดยกำลังอาวุธเพียงอย่างเดียว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

เกียรติชัย พงษ์พานิชย์, ปฏิวัติ ๒๔๗๕. พระนคร: บริษัทดวงวิทยาจำกัด, ๒๕๑๔

กทาคำ (นามแฝง), ชาบुकคดสำคัญ. พระนคร: โอเคียนการพิมพ์, ๒๕๐๓

จรรยา ภูวานนท์, ชีวิตการต่อสู้ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๖

เจียม (รัชสังค์) อัมพันธ์, มหาวิทยาลัยของชาพเจ้า. พระนคร: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, ๒๕๐๑

ชก หัสบำเรอ และปรีธา สัมภักดิ์ธรรม, ๓๕ ปีแห่งยุคประชาธิปไตย. พระนคร: มิตรเจริญการพิมพ์, ๒๕๑๑

จามส์วีสต์ ฆมพูนท, มว., จอมพลพิริติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แม่บ้านการเรือน, ๒๕๑๗

ชัยอนันต์ สมุทวานิช, คร., อุดมการทางการเมือง. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๑๗

เชาวนวิศ สุกดามา, พรรคการเมือง. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๗

ดิเรก ฉัยนวม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, ๒๕๑๐

เดือน บูณนาค, คร., ท่านปรีดี รัษฎาบุชชาวโสผู้วางแผนเศรษฐกิจไทยคนแรก. พระนคร: โรงพิมพ์
คิดอักษร, ๒๕๐๐

ไพบอย (เสลา เรชะรุจิ), จรวด ๒๔๗๒. พระนคร: โรงพิมพ์วิบูลกิจ, ๒๕๗๒

..... ๒๕ ถคักบญ. พระนคร: สำนักพิมพ์ประมวลสารสัน, ๒๕๑๓

เนตร เขมะโยธิน, พ.อ., ชีวิตนายพล. พระนคร: ฅดุงศึกษา, ๒๕๕๕

นรนิติ เศรษฐบุตร และ โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ, เมืองไทยในระบอบรัฐสภา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
แพร่พิทยาอินเตอร์เนชันแนล, ๒๕๑๓

นรนิติ เศรษฐบุตร และ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บันทึกพระบาททรงสุรเดช เมื่อวันที่ปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน
๒๔๗๕. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๑๔

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, พันตรีหลวง อภัยวงศ์ อดีตนายกรัชมณฑล ๔ สมัย. พระนคร: โรงพิมพ์รับพิมพ์ (ไม่
ปรากฏ พ.ศ. พิมพ์)

ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์, รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี. กรุงเทพฯ : ช.ชุมนุมช่าง, ๒๕๑๓

ประบุท สิริพิทักษ์, ประวัติการเมืองไทย. พระนคร: มิตรสยาม, ๒๕๑๒

ประยูร ปานะศิษฐ์, เมื่อคุณแทนฝ่ายค้านเปิดอภิปรายทั่วไป. พระนคร: โรงพิมพ์ประยูร, ๒๕๐๑

ประจวบ ทองอุไร, สัญญาประชาคม. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรบริการ, ๒๕๐๐

ปรีดี พนมยงค์, บางเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งคณะราษฎรและระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรง
พิมพ์ศิวิไลซ์, ๒๕๑๖

พงศ์เพ็ญ ศฤงคารักษ์, รัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, ๒๕๑๖

พูนศักดิ์ ศักดาสุวรรณ, ขบวนการเสรีไทย. พระนคร: สำนักพิมพ์พิบูลสาส์น, ๒๕๑๖

พ.อรุณฤกษ์ (พงษ์ศ์ อรุณฤกษ์), ยุคปฏิวัติ. พระนคร: มิตรไทยการพิมพ์, ๒๕๐๔

พีรเพรสส์ (นามแฝง), นักการเมืองสมัยก๊ก. หนบุรี : เสรีบรรณกิจ, ๒๕๑๓

มนัส จารุกา, เมื่อข้าพเจ้าจำยอมพล. พระนคร: อนุกรรมการพิมพ์, ๒๕๑๖

เดือน ศรีวณิชวานิช, ต้นราชของข้าพเจ้า. พระนคร: มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๑๖

หุ่ย ศิริวัตร, ประชาธิปไตย ๑๗ ปี. พระนคร: สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์, ๒๕๕๓

วิเทศกรณีย์ (สมบูรณ์ คนฉลาด), บุคพิมพ์. พระนคร: โอเคียนการพิมพ์, ๒๕๖๓

..... ไทยกับสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, ๒๕๑๑

..... ความเหินห่างระบอบประชาธิปไตยของไทย (เล่ม ๒). พระนคร: เจริญธรรม, ๒๕๑๑

เสีหอน ศุภโสภณ, ชีวิตทางการเมืองของ พ.อ.พระยาอุทตม์อภัย. พระนคร: วัชรินทร์การพิมพ์,
๒๕๑๔

สุชิน คันทิกุล, รัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๕๐: นครหลวงฯ : สำนักพิมพ์สมาคมศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย,
ไทย, ๒๕๑๕

..... มุดสะท้อนทางการเมืองของรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๕๐. วิทยาลัยพัฒนปริชญานหาบัณฑิต แผนก
วิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗

สมุท สุรักชกะ. ๒๒ การปฏิวัติและรัฐประหารสมัย ๒๔๘๕ - ๒๕๐๗. พระนคร: โรงพิมพ์สื่อการพิมพ์,
๒๕๐๗

สละ ลิขิตกุล, จับายก. พระนคร: สำนักพิมพ์ชัยฤทธิ (ไม่ปรากฏ พ.ศ. ที่พิมพ์)

สิริ เปรมจิตต์, ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบประชาธิปไตย ๓๐ ปี. พระนคร: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร,
๒๕๐๕

สงบ สุริยรินทร์, ประวัติ ๑๑ นายกรัฐมนตรี. พระนคร: โรงพิมพ์ประเสริฐอักษร, ๒๕๐๒

สัทวารเมือง. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๐๘

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย (รวบรวม), เบื้องแรกประชาธิปไตย. พระนคร: มิตรนราการพิมพ์,
๒๕๑๖

เสนีย์ ปราโมช, มรว., แพ่งการเมือง, พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๓

สุพจน์ คานตระกูล, ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์, พระนคร: ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๔

สุภา กาเจอร์, กฎเกณฑ์, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖

แสงประทีป (นอมแฝง), ขบวนการเสรีไทย, กรุงเทพฯ: ทวีการพิมพ์, ๒๕๑๖

สว่าง ลานเหนือ, ๓๓ ปีแห่งการปฏิวัติ, ธนบุรี: โปธิ์สามชนการพิมพ์, ๒๕๑๖

อนันต์ เสนาชนันท์, พศ., รตอ.มนัส สัตยารักษ์ และ รตอ.วราสิทธิ์ สุมน, อินทรา, กรุงเทพฯ:
โปธิ์สามชนการพิมพ์, ๒๕๑๗

อนุสรณ์งานทำบุญอายุครบ ๕ รอบ มรว.(หญิง) บุญรับ พิณจันคึก, ๑๐ มกราคม ๒๔๕๕, พระนคร:
สำนักพิมพ์วิทยุ, ๒๔๕๕

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ หลวงสังวรบุททกิจ (สังวร สุวรรณศัพท์), พระนคร: โรงพิมพ์ทวน
พิมพ์, ๒๕๑๖

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นาวาตรี มนัส จารุภา, ๒๕๑๗

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พล.ต.อ.อดุล อดุลเกษรจิรดี พ.ศ.๒๕๑๓, พระนคร: โรงพิมพ์
คำรจ, ๒๕๑๓

อนุสรณ์งานฉาปนกิจศพ คุณแม่ทองคำ บริสุทธิ์, ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๖

หนังสือพิมพ์ และวารสาร

เกียรติศักดิ์ (รายวัน), ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

เกียรติศักดิ์ (รายสัปดาห์), ฉบับที่ ๔๑, ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

..... ฉบับที่ ๔๒, ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒

..... ฉบับที่ ๔๓, ๖ มิถุนายน ๒๕๕๒

วารสารตำรวจ (ฉบับพิเศษ), ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

สังคมนศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๔, ๑ สิงหาคม ๒๕๑๓

..... ปีที่ ๕, ๖ สิงหาคม ๒๕๑๔

สยามนิกร, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

..... ๑ มีนาคม ๒๕๕๒

..... ๒ มีนาคม ๒๕๕๒

..... ๓ มีนาคม ๒๕๕๒

..... ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒

สุภาพบุรุษ, ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒

..... ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

..... ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๒

สารประชาวิทย์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๓

ประวัติการศึกษา

ชื่อ

นางสาว สุเพ็ญ กิริคุณ

วุฒิการศึกษา

รัฐศาสตรบัณฑิต (ปกครอง) เกียรตินิยมอันดับสอง

สถานศึกษา

แผนกวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีสำเร็จการศึกษา

ปี ๒๕๑๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย